

КОПИТКО Андрій³⁶

Львівський національний університет природокористування
м. Дубляни, Україна

ORCID: [0000-0002-0815-8481](https://orcid.org/0000-0002-0815-8481)

E-mail: akopytko@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ НАПРАЦЮВАНЬ ФІЛОСОФІЇ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ В ОСВІТНЬО- НАУКОВОМУ ПРОЦЕСІ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Представлено результати напрацювань кафедри гуманітарної освіти Львівського національного університету природокористування щодо використання напрацювань філософії органічного виробництва і фізичної економії в сфері освіти та науки. Відображено визначальні моменти в побудові навчальних курсів, створенні навчальних і навчально-методичних видань, наукового доробку викладачів кафедри в останнє десятиріччя. Наукові пошуки викладачів кафедри в цій сфері нерозривно пов'язані з пошуками в сфері вищої освіти. Це дає можливість утверджувати світоглядні засади гармонійних відносин людини, суспільства, виробництва та природи як серед працівників, освітян та науковців вузу, так і студентів-бакалаврів й магістрів, майбутніх фахівців в різних галузях сільськогосподарського виробництва.

Ключові слова: філософія органічного виробництва, фізична економія, Львівський національний університет природокористування, вища освіта, навчання, наука.

Use of the Developments of the Philosophy of Organic Production and Physical Economy in the Educational and Scientific Process of the Lviv National University of Nature Management. The results of the work of the department of humanitarian education of the Lviv National University of Nature Management regarding the use of the work of the philosophy of organic production and physical economy in the field of education and science are presented. Determining moments in the construction of educational courses, creation of educational and educational-methodical publications, scientific development of the department's teachers in the last decade are reflected. Scientific searches of the department's teachers in this field are inextricably linked with searches in the field of higher education. This makes it possible to establish the worldview principles of harmonious relations between man, society, production and nature among both employees, educators and scientists of the university, as well as bachelor's and master's students, future specialists in various branches of agricultural production.

Keywords: Philosophy of Organic Production, Physical Economy, Lviv National University of Nature Management, Higher Education, Teaching, Science.

Вступ. Ідеї гармонізації відносин людини, суспільства та природи в сфері сільськогосподарського виробництва та природокористування крізь призму утвердження таких світоглядних засад, які прийшли на зміну споживацькому та егоїстичному ставленню людини до природи та її ресурсів, у добу модернізму

³⁶ ©КОПИТКО Андрій (КОПУТКО Andriy)

набувають нового звучання завдяки напрацюванням у філософії органічного виробництва і фізичної економії на світовому та національному рівнях. Це спонукає звертатись до активного вивчення такого досвіду та його широкого використання в підготовці фахівців у навчальних закладах природничо-технічного спрямування. Певною мірою розв'язанню цього завдання слугують пошуки і напрацювання освітян і науковців Львівського національного університету природокористування, зокрема представників соціально-гуманітарного напрямку (наприклад, кафедри гуманітарної освіти). Розглянемо окремі аспекти та результати цих пошуків.

Мета, методи і підходи. Метою публікації є ознайомлення всіх зацікавлених з результатами напрацювань викладачів кафедри гуманітарної освіти Львівського національного університету природокористування у сфері філософії органічного виробництва і фізичної економії та їх реалізації в науковому та освітньому процесах закладів вищої освіти, чого вдалось досягти завдяки тісній співпраці представників природничо-технічного та соціально-гуманітарного знання як в межах закладу освіти, так і з навчальними, науковими та професійними об'єднаннями в Україні. Автори наголошують на нерозривній єдності філософії, науки, освіти та виробництва у розв'язанні завдань з активним залученням усіх зацікавлених сторін, що матиме комплексний, системний, динамічний характер, з урахуванням різних методологічних підходів.

Основні результати. Філософія органічного виробництва та збалансованого природокористування як навчальна дисципліна та система філософських і наукових знань є об'єктивним закономірним результатом посилення взаємодії між філософським і нефілософським, спеціальним (фаховим) знанням, збільшення кількості каналів і форм зв'язку між ними. Вона виступає виразом посилення взаємозв'язку і взаємодії спеціальних наук з філософією, насичення конкретних наукових знань положеннями, в яких відповідним чином відображаються ті чи ті філософські ідеї.

М. Руденко, один з фундаторів української школи фізичної економії, характеризує цілі та завдання фізичної економії, зазначив, що «вона повинна стати надійним мостом між науками суспільними та природничими. І якщо ми не зуміємо його навести, дорога в майбутнє буде засипана мертвими пісками неосяжних пустель» [11]. Цю думку конкретизували та обґрунтували відомі українські теоретики і практики органічного виробництва Ф. Моргун, і В. Шевчук [6]. Саме фізична економія є важливою методологічною базою для створення навчальних курсів, де активно інтегруються напрацювання філософів і науковців, теоретиків і практиків. Одним із таких курсів є навчальна дисципліна «Філософія органічного виробництва та збалансованого природокористування»,

що викладається в Львівському національному університеті природокористування. Філософія органічного виробництва та збалансованого природокористування дає змогу оволодіти знаннями про нову систему взаємодії модерного технократизму та екологізму, що ґрунтується на природі екологічних імперативів. Завдяки їй можна впливати на зміну світоглядних орієнтирів у процесі організації природного аграрного виробництва та зростання соціальної відповідальності всіх суб'єктів виробничих відносин за екологічну якість сільськогосподарських продуктів. Водночас це допомагає виробленню навичок сприйняття інноваційних засад природного агротоваровиробництва та цінностей з метою генерації нових ідей і підвищення взаємодії аграрної освіти – аграрної науки – аграрного бізнесу.

Викладачами кафедри філософії і політології Львівського національного аграрного університету (нині, після реорганізації – кафедра гуманітарної освіти) з метою забезпечення викладання дисципліни «Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування» підготовлено низку навчальних і навчально-методичних видань, зокрема, навчальні посібники «Світоглядні та філософські основи фізичної економії» [12], «Філософсько-світоглядні та економічні основи української школи фізичної економії» [13].

Для магістрантів, майбутніх агрономів, у 2017–2018 рр. розроблено курс дисципліни «Філософія органічного землеробства і збалансованого природокористування», для якої автором у тандемі з Р. Наконечним створено відповідне методичне забезпечення (методичні рекомендації, робочі програми, силабуси, тестові завдання тощо). У подальшому це заклало підвалини для розроблення іншого, більш цілісного курсу «Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування».

У 2022 р. представниками кафедри гуманітарної освіти видано навчально-методичний посібник «Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування» для магістрів та аспірантів [7]. Розроблено сценарії проведення лекційних і семінарських занять, завдання для аудиторної, самостійної, індивідуальної навчальної та наукової роботи. Видання містить також словник термінів і понять до пропонованого курсу дисципліни.

Також у 2022 р. автором у тандемі з Р. Наконечним розроблено робочу навчальну програму та силабус навчальної дисципліни «Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування», яку викладають магістрам Львівського національного університету природокористування. Курс цієї дисципліни охоплює такі теми: «Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування, її предмет і завдання», «Формування системи «Суспільство-Природа», «Світоглядно-філософські основи фізичної

економії і шляхи їх практичного використання в органічному виробництві й збалансованому природокористуванні», «Підстави і принципи органічного виробництва та збалансованого природокористування у філософії, аграрній науці та фізичній економії», «Глобальні цивілізаційні загрози та майбутнє людства в контексті органічного виробництва та збалансованого природокористування», «Філософські та наукові аспекти побудови ноосферного середовища», «Роль філософії, науки та фізичної економії у формуванні нового світорозуміння відносин людини і природи», «Органічне виробництво та продовольча безпека: філософські, наукові й соціальні виміри проблеми», «Органічне виробництво і трансформація соціальної структури українського суспільства», «Ментальні засади органічного виробництва та збалансованого природокористування в українській етнопсихології та культурі. Феномен хліборобства та хлібороба в Україні», «Філософія сталого (збалансованого) розвитку: суть, принципи та концепції», «Ціннісні, етичні та освітні виміри концепції сталого (збалансованого) розвитку», «Працівники кафедри гуманітарної освіти досліджують питання філософсько-світоглядних засад фізичної економії» [1], філософсько-світоглядних підходів до розуміння довкілля та раціонального природокористування [8], учення фізичної економії як методологічну основу сталого розвитку сільських територій в Україні [2], значення доробку класиків і сучасних представників фізичної економії для розвитку українського сільського господарства та досягнення стану збалансованого розвитку суспільства [3–5, 10], регіональні виміри екологічно орієнтованих моделей аграрного виробництва в контексті сталого розвитку [9].

Висновки. Завдяки тісній співпраці кафедр, факультетів Львівського національного університету природокористування упродовж останнього десятиріччя широко впроваджувалися знання, уміння й навички в природоохоронній сфері й підготовці фахівців та їх практичного застосування в сфері виробництва і споживання. Значне місце в цьому процесі посідає сфера соціально-гуманітарного знання, представлена насамперед напрацюваннями в науковій та освітній сферах викладачів і науковців кафедри гуманітарної освіти, що знайшли практичне втілення в науковому та освітньому процесах цього закладу вищої освіти України.

Список використаних джерел:

1. Копитко А. Д. До питання про філософсько-світоглядні підходи до розуміння довкілля та раціонального природокористування. *Актуальні проблеми агропромислового виробництва України: продовольча безпека в умовах воєнного часу і повоєнної відбудови країни*: матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, с.Оброшине, 10 листоп. 2022 р. Львів-Оброшине, 2022. С. 56–59.
2. Копитко А. Учення фізичної економії як методологічна основа сталого розвитку сільських територій в Україні. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій*: матеріали XXIII Міжнар. наук.-практ. форуму, м. Львів, 4–6 жовт. 2022 р. Львів, 2022. С. 639–642.

3. Копитко А., Наконечний Р. Енергетична концепція С. Подолинського щодо засад праці людини в сільському господарстві. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій* : матеріали XXIII Міжнар. наук.-практ. форуму (4–6 жовт. 2022 р.). Львів: ЛНУП, 2022. С. 642–645.
4. Копитко А., Наконечний Д. Філософсько-світоглядні засади органічного виробництва сільськогосподарської продукції у вченні Ф. Моргуна. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій* : матеріали XXIV Міжнар. наук.-практ. форуму, м. Львів, 4–6 жовт. 2023 р. Львів, 2023. С. 664–667.
5. Копитко А. Д., Наконечний Р. А. М. Д. Руденко про повернення порушеної рівноваги між людською діяльністю на землі і законами Всесвіту. *Ефективні технології і конструкції в будівництві та архітектурі села* : зб. тез доп. VI Міжнар. наук.-техн. конф., м. Дубляни, 9 черв. 2023 р. Львів, 2023. С. 82–84.
6. Моргун Ф. Т. Керівники держав, не бійтеся бути святими. *Органічне виробництво і продовольча безпека*. Житомир, 2014. С. 4–18.
7. Наконечний Р. А., Копитко А. Д. Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування : навч.-метод. посіб. Львів : ІСГКР, 2022. 365 с.
8. Наконечний А. Р., Копитко А. Д. Філософсько-світоглядні засади фізичної економії. *Актуальні проблеми агропромислового виробництва України: продовольча безпека в умовах воєнного часу і повоєнної відбудови країни* : матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, с. Оброшине, 10 листоп. 2022 р. Львів-Оброшине, 2022. С. 78–80.
9. Наконечний Р. А., Паленичак О. В., Копитко А. Д. Екологічно орієнтовані моделі аграрного виробництва в контексті сталого розвитку: регіональний аспект. *Агронаука і практика*. 2023. Вип. 2, ч. 4. С. 30–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agnipr_2023_2_4_7 (дата звернення: 04.04.2024).
10. Наконечний Р. А., Стасів О. Ф., Копитко А. Д. М. Д. Руденко про повернення порушеної рівноваги між людською діяльністю на землі і законами Всесвіту. *Агронаука і практика*. 2023. Вип. 2(2). С. 4–10.
11. Руденко М. Д. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології / упоряд. Р. Руденко. Київ : КЛІО, 2015. 673 с.
12. Світоглядні та філософські основи фізичної економії : навч. посіб. / Наконечний Р. А. та ін. Львів : ЛНАУ, 2012. 145 с.
13. Філософсько-світоглядні та економічні основи української школи фізичної економії : навч. посіб. / Р. А. Наконечний та ін. ; за заг. ред. Р. А. Наконечного. 2-ге вид., випр. і доп. Львів : ЛНАУ, 2013. 215 с.
14. Шевчук В. О. Фізико-економічні засади національної стратегії розвитку агросфери. *Економіка АПК*. 2013. №12. С. 97–107.

References:

1. Kopytko A. D. Do pytannia pro filososfsko-svitohliadni pidkhody do rozuminnia dovkillia ta ratsionalnoho pryrodokorystuvannia. *Aktualni problemy ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrainy: prodovolcha bezpeka v umovakh voiennoho chasu i povoiennoi vidbudovy krainy* : materialy XI vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh, s. Obroshyne, 10 lystop. 2022 r. Lviv-Obroshyne, 2022. S. 56–59.
2. Kopytko A. Uchennia fizychnoi ekonomii yak metodolohichna osnova staloho rozvytku silskykh terytorii v Ukraini. *Teoriia i praktyka rozvytku ahropromyslovoho kompleksu ta silskykh terytorii*: materialy XXIII Mizhnar. nauk.-prakt. forumu, m. Lviv, 4–6 zhovt. 2022 r. Lviv, 2022. S. 639–642.
3. Kopytko A., Nakonechnyi R. Enerhetychna kontseptsiiia S. Podolynskoho shchodo zasad pratsi liudyny v silskomu hospodarstvi. *Teoriia i praktyka rozvytku ahropromyslovoho kompleksu ta silskykh terytorii* : materialy XXIII Mizhnar. nauk.-prakt. forumu (4–6 zhovt. 2022 r.). Lviv: LNUP, 2022. S. 642–645.
4. Kopytko A., Nakonechnyi D. Filososfsko-svitohliadni zasady orhanichnoho vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii u vchenni F. Morhuna. *Teoriia i praktyka rozvytku ahropromyslovoho kompleksu ta silskykh terytorii* : materialy KhKhIV Mizhnar. nauk.-prakt. o forumu, m. Lviv, 4–6 zhovt. 2023 r. Lviv, 2023. S. 664–667.

5. Kopytko A. D., Nakonechnyi R. A. M. D. Rudenko pro povernennia porushenoї rивnovahy mizh liudskoїu diialnistiu na zemli i zakonamy Vsesvitu. *Efektivni tekhnologii i konstruksii v budivnytstvi ta arkhitekturi sela* : zb. tez dop. VI Mizhnar. nauk.-tekhn. konf., m. Dubliany, 9 cherv. 2023 r. Lviv, 2023. S. 82–84.
6. Morhun F. T. Rukovodytely derzhav, ne boites buty sviatymy. *Orhanichne vyrobnytstvo i prodovolcha bezpeka*. Zhytomyr, 2014. S. 4–18.
7. Nakonechnyi R. A., Kopytko A. D. Filosofiia orhanichnoho vyrobnytstva i zbalansovanoho pryrodokorystuvannia : navch.-metod. posib. Lviv : ISHKR, 2022. 365 s.
8. Nakonechnyi R. A., Kopytko A. D. Filosofsko-svitohliadni zasady fizychnoi ekonomii. *Aktualni problemy ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrainy: prodovolcha bezpeka v umovakh voiennoho chasu i povoiennoi vidbudovy krainy* : materialy XI Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh, s. Obroshyne, 10 lystop. 2022 r. Lviv-Obroshyne, 2022. S. 78–80.
9. Nakonechnyi R. A., Palenychak O. V., Kopytko A. D. Ekolohichno oriientovani modeli ahrarnoho vyrobnytstva v konteksti staloho rozvytku: rehionalnyi aspekt. *Ahronauka i praktyka*. 2023. Vyp. 2, ch. 4. S. 30–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agnipr_2023_2_4_7 (data zvernennia: 04.04.2024).
10. Nakonechnyi R. A., Stasiv O. F., Kopytko A. D. M. D. Rudenko pro povernennia porushenoї rивnovahy mizh liudskoїu diialnistiu na zemli i zakonamy Vsesvitu. *Ahronauka i praktyka*. 2023. Vyp. 2(2). S. 4–10.
11. Rudenko M. D. Enerhiia prohresu. Vybrani pratsi z ekonomii, filosofii i kosmologii / uporiad. R. Rudenko. Kyiv : KLIO, 2015. 673 s.
12. Svitohliadni ta filosofske osnovy fizychnoi ekonomii : navch. posib. / Nakonechnyi R. A. ta in. Lviv : LNAU, 2012. 145 s.
13. Filosofsko-svitohliadni ta ekonomichni osnovy ukrainskoi shkoly fizychnoi ekonomii : navch. posib. / R. A. Nakonechnyi ta in. ; za zah. red. R. A. Nakonechnoho. 2-he vyd., vypr. i dop. Lviv : LNAU, 2013. 215 s.
14. Shevchuk V. O. Fyzyko-ekonomichni zasady natsionalnoi stratehii rozvytku ahrosfery. *Ekonomika APK*. 2013. №12. S. 97–107.

КРАШЕНІННІК Ірина³⁷

ORCID: [0000-0001-6689-3209](https://orcid.org/0000-0001-6689-3209)

E-mail: iryna.krasheninnik@gmail.com

ЧОРНА Альона³⁸

ORCID: [0000-0002-0062-1144](https://orcid.org/0000-0002-0062-1144)

E-mail: alonachorna@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна

ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МІКРОКВАЛІФІКАЦІЙ В ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглянуто проблему розроблення та впровадження в освітню практику системи мікрокваліфікацій. Наведено ключові характеристики мікрокваліфікацій та моделі накопичення мікрокваліфікацій у системі професійної освіти. Запропоновано перспективні напрями впровадження мікрокваліфікацій у процес професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників у закладах вищої освіти.

Ключові слова: кваліфікація, стандарт, професійна компетентність, мікрокредити, майбутні викладачі.

³⁷ ©КРАШЕНІННІК Ірина (KRASHENINNIIK Iryna)

³⁸ ©ЧОРНА Альона (CHORNA Alyona)